

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Kateřina Trulleyová

Místní referendum v České republice a ve Francii

Bakalářská práce

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „místní referendum v České republice a ve Francii“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 74 875 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 30. března 2022

Kateřina Trulleyová

Poděkování

Tímto si dovoluji poděkovat vedoucí své bakalářské práce JUDr. Monice Horákové, Ph.D. za konzultace při psaní této bakalářské práce, odborné materiály a vstřícný přístup. Dále děkuji Mgr. Leoně Černé za konzultace a pomoc s překlady odborných zdrojů.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	7
1 Obecně o referendu a souvisejících pojmech	10
1.1 Referendum jako forma přímé demokracie	10
1.2 Územní samospráva v kontextu místního referenda	11
2 Právní úprava místního referenda	13
2.1 Česká republika	13
2.2 Francie	14
2.3 Srovnání	15
3 Vyhlášení místního referenda	17
3.1 Česká republika	17
3.2 Francie	18
3.3 Srovnání	19
4 Otázky projednávané v místních referendech	22
4.1 Česká republika	22
4.2 Francie	23
4.3 Srovnání	24
5 Kdy se může konat místní referendum, jeho platnost, závaznost a konzultativní povaha	28
5.1 Česká republika	28
5.2 Francie	30
5.3 Srovnání	31
Závěr	35
Použité prameny v českém jazyce	38
Použité prameny ve francouzském jazyce	41
Seznam tabulek	43
Shrnutí	44
Abstract	44
Klíčová slova	45
Keywords	45

Seznam použitých zkratek

CGCT	francouzský zákon o místním referendu, tzv. obecný kodex místní samosprávy (Code général des collectivités territoriales)
čl.	článek
č.	číslo
EU	Evropská unie
Evropská charta	Sdělení č. 181/1999 Sb., o přijetí Evropské charty místní samosprávy, ve znění sdělení č. 369/1999 Sb.
KF	konzultativní forma
Listina	Zákon č. 3/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavních zákonů č. 162/1998 Sb. a č. 295/2021 Sb.
magistrát statutárního města	magistrát hlavního města Prahy nebo územně členěných statutárních měst
např.	například
obecní úřad	obecní úřad, úřad městské části nebo městského obvodu
odst.	odstavec
písm.	písmeno
původní zákon o místním referendu	Zákon č. 298/1992 Sb., o místním referendu, ve znění pozdějších předpisů
Sb.	Sbírka zákonů
sp. zn.	spisová značka
srov.	srovnej
tj.	to je
Ústava ČR	Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
zákon č. 298/1992	Zákon č. 298/1992 o volbách do zastupitelstev v obcích a o místním referendu, ve znění pozdějších předpisů

ZMR/zákon o místním referendu	Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů
zákon o hl. m. Praze	Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů
zákon o obcích	Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
zákon o krajích	Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů
zastupitelstvo obce	zastupitelstvo obce nebo statutárního města ve smyslu legislativních zkratek

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „místní referendum v České republice a ve Francii“. Mým hlavním cílem je porovnat, v čem se liší průběh místního referenda v jednotlivých zemích. Vzhledem k omezenému rozsahu práce ale srovnávám pouze některé jeho části, konkrétně právní úpravu místního referenda, kdo jej může navrhnout, o jakých otázkách se může konat, kdy se může konat a v neposlední řadě rozlišnosti napříč zeměmi v problematice jeho platnosti a závaznosti. V poslední kapitole věnované právě platnosti a závaznosti jsou lehce nastíněny instituty českého konzultativního referenda a francouzské místní konzultace, které sice nespádají do primárního tématu této práce, ale vzhledem ke své povaze a mému cíli porovnat úpravu v obou zemích je považuji za důležité zmínit.

Práce je zaměřena na právní úpravu v České republice a ve Francii, časově především na aktuálně platnou, avšak pro účely porovnání určitých aspektů místních referend v obou zemích je použita i právní úprava již neúčinná. Ve Francii je tedy obsáhnuto období od roku 1992, kdy bylo do francouzského právního řádu zákonem týkajícím se územní správy Francie zavedeno místní referendum, do současnosti a v České republice období od roku 1990-1992, kdy bylo místní referendum předpokládáno Ústavou ČSSR, až do současnosti.

Téma místního referenda v České republice je zpracováno českými autory poměrně obsáhle, ač už se jedná o monografie, komentáře, odborné články, právní předpisy, judikaturu, elektronické zdroje nebo závěrečné práce. Během let došlo navíc k několika novelám zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, např. poslední změna nabyla účinnosti 1. 2. 2022, je tedy pochopitelné, že i tyto změny byly podrobně popsány či okomentovány. Co se týče francouzského místního referenda, je situace trochu složitější. Pro Francii je totiž typičtější celostátní referendum a o místním referendu tolik autorů nepíše. Jelikož se ale jedná o jednu z forem přímé demokracie, která je zakotvena ve francouzské ústavě čl. 72-1, nelze tvrdit, že zdroje neexistují. Protože se zahraniční autoři, včetně těch českých, místnímu referendu ve Francii příliš nevěnují, pro zpracování francouzské části této bakalářské práce vycházím především ze zdrojů ve francouzském jazyce. Našla jsem i několik českých zdrojů, které se věnují místnímu referendu napříč Evropskou unií a porovnávají základní shodné a odlišné aspekty v těchto zemích, které mi pomohly především k dohledání původních zdrojů, ze kterých autoři čerpali a ze kterých při psaní práce vycházím také já. Mé téma bylo tedy zpracováno především odděleně – místní referendum v České republice a místní referendum ve Francii – při rešerši zdrojů jsem nenarazila na práci, která by se zabývala čistě srovnáním místních referend v těchto dvou zemích.

Jak už jsem lehce nastínila, zdroje, ze kterých jsem při psaní práce vycházela, by se daly rozdělit do dvou částí, zdroje užívané primárně při tvorbě české části práce a při psaní francouzské části práce. Při psaní české části jsem se snažila vycházet z monografií, právních předpisů a jejich komentářů, hodně jsem pracovala s texty od JUDr. F. Rigela, a konkrétní tvrzení podkládat českými odbornými články a příklady z judikatury. Závěrečné práce jsem využila především při srovnávání místních referend, protože v nich byly užitečné odkazy na další relevantní české i francouzské zdroje. Při psaní francouzské části jsem vycházela hlavně ze zdrojů ve francouzském jazyce, v první řadě z právních předpisů a dále z odborných článků či monografií. Použité informace jsem se snažila podložit judikaturou, nebo alespoň internetovými zdroji.

Jelikož hlavním cílem práce je porovnat odlišnosti ve dvou zemích, základní metodou k jejímu zpracování je komparace synchronní. Srovnávány jsou dva příklady – Česká republika a Francie –, v jednom čase – cca od roku 1992 do současnosti. Tuto metodu jsem zvolila jako primární proto, že mým úmyslem je najít podobnosti a odlišnosti právních úprav místního referenda a podrobněji je v jednotlivých kapitolách popsat. Jelikož se nejedná o země s natolik blízkou právní úpravou, jako např. Česká republika a Slovensko nebo Francie a Německo, bude jejich srovnání něco nového, co může ukázat, že ač se jedná o rozlišné země, právní úprava některých institutů se tolik neliší, anebo právě naopak. Využita je také empirická metoda, jelikož pracuji s daty, jejichž relevanci si pomocí vhodných zdrojů ověřuji, metoda deskriptivní, protože je třeba uvést obecnou teorii místního referenda, než mohu srovnávat, a analytická – v čem se úprava liší a případně proč tomu tak je.

Hlavní výzkumná otázka zní: „V čem se liší průběh místního referenda v České republice a ve Francii?“. Otázka je položena obecně, protože tento institut obsahuje množství dílčích kroků, které by se daly srovnat a vedlejší výzkumné otázky směřují právě k nim.

- V čem se liší a v čem se shoduje právní úprava místního referenda v České republice a ve Francii?
- Jak se v jednotlivých zemích liší, kdo může navrhnout místní referendum?
- Jaký je rozdíl v otázkách, o nichž se může v jednotlivých zemích konat místní referendum?
- Jak se v jednotlivých zemích liší doba, kdy se může konat místní referendum?
- V čem se liší platnost a závaznost místního referenda v České republice a ve Francii?

Tyto výzkumné otázky určují členění práce. Stanovila jsem si také obecnou hypotézu. Předpokládám, že právní úprava francouzského místního referenda bude přísnější než česká

úprava (přísnější = obsahuje více omezení). Vycházím z dosavadní rešerše, ze které mám pocit, že ve Francii je značně omezeno, za jakých podmínek může probíhat.

Práce je členěna na úvod, pět kapitol, první rozdělená na dvě a všechny ostatní na tři podkapitoly, a závěr. V rámci první kapitoly je místní referendum zasazeno do kontextu přímé demokracie a místní samosprávy. Druhá kapitola obsahuje porovnání právní úpravy místního referenda v České republice a ve Francii, první dvě podkapitoly obsahují situaci v jednotlivých zemích se zaměřením na ústavní, zákonnou a mezinárodní úpravu a lehký nástin vývoje zákonné právní úpravy v obou zemích, a třetí podkapitola srovnání předešlých dvou. Stejný systém je i v následujících kapitolách. Třetí kapitola obsahuje proces vyhlášení místního referenda, první dvě podkapitoly se věnují úpravám v jednotlivých zemích, konkrétně kdo může navrhnout místní referendum, kdo má pravomoc jej vyhlásit, jak se poté postupuje a ve třetí podkapitole instituty srovnávám. Čtvrtá kapitola je zaměřena na otázky, o nichž lze konat místní referendum, první dvě podkapitoly obsahují stejně jako v předchozích kapitolách právní úpravy v obou zemích a třetí je srovnává. V poslední páté kapitole se věnuji době, kdy se může místní referendum konat, jeho platnosti a závaznosti a konzultativní povaze.

Od této práce očekávám, že shrne a vysvětlí základní odlišnosti či naopak shody ve vybraných aspektech právních úprav místních referend v obou zemích a případně umožní bližší pochopení důvodů, které k takové právní úpravě vedly. Jelikož je ale rozsah značně omezený, přepokládám, že zvládnou pokrýt hlavní rozlišnosti vybraných částí místního referenda, avšak ne tak dopodrobna, jak bych si přála. Věřím, že toto téma by si zasloužilo další rozpracování, ať už třeba formou diplomové, či rigorózní práce, které by obsáhlo i důvody a kompletní vývoj jednotlivých právních úprav a porovnálo všechny části místního referenda, např. i kampaň a postup při hlasování.

Tato bakalářská práce je zpracována podle právního stavu k 12. březnu 2022.

1 Obecně o referendu a souvisejících pojmech

Předtím, než bude přistoupeno k předmětu této práce, místnímu referendu, je potřeba popsat a vymezit určité pojmy, které s problematikou referend neodmyslitelně souvisejí. Místní referendum je druhem referenda a jednou z forem přímé demokracie, tudíž je potřeba zaměřit se právě na demokracii, přímou demokracii a obecně referendum. Vzhledem ke své územní povaze, vztahuje se pouze na část území, musí být zakotven základ pro jeho vyvolání. Ten udává místní správa, je tedy rozebrána i samospráva, územní samospráva a územní samosprávné celky.

1.1 Referendum jako forma přímé demokracie

Pro vysvětlení pojmu demokracie jsem si vybrala jednu z nejprostších definic – demokracií se rozumí vláda lidu.¹ Svůj název získala z řeckého „demos“, neboli lid, a „kratos“, tedy vláda. Dělí se na zastupitelskou, vykonávanou lidem zvolenými zástupci, a přímou, při které se lidé vlády bezprostředně účastní. Přímá demokracie se v žádném státě nevyskytuje ve své čisté formě, v České republice i ve Francii fungují oba druhy demokracie, z nichž primární je zastupitelská. O přímé demokracii by se dalo říct, že je pouze jejím doplňkem, ale i tak je v obou zemích zakotvena ve více formách, které se v mnohých aspektech liší a účelem této práce je porovnat alespoň jednu z nich – místní referendum. P. Pechanec ve své práci uvádí konkrétní formy přímé demokracie – referendum, petici, lidovou iniciativu, plebiscit a odvolání.²

Referendum je dle D. Hendrycha „*lidové hlasování o položené otázce*“.³ V české právní úpravě se pojem referendum objevil poprvé po sametové revoluci v ústavním zákoně č. 100/1960 Sb., Ústava československé socialistické republiky. Z ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava ČR (dále jen „Ústava ČR“) účinného od 1. 1. 1993 však byla úprava referenda vynechána a jeho explicitní zakotvení tam není ani v současnosti. Název pochází z latiny, slovo *referendus* označuje věc, o které má být podána zpráva.⁴ Referendum se dělí do několika kategorií, které ve své knize popsal P. Pechanec, pro tuto práci je však stěžejní kategorizace z hlediska místa konání, tedy dělení na místní a celostátní referendum.

¹ K tomu srov. A. Lincoln (1864) k pojmu demokracie: „*Vláda lidu, prostřednictvím lidu a pro lid*“

² PECHANEC, Pavel. Přímá demokracie v České republice. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 16-22.

³ HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. Praha: C. H. Beck, 2009, 1481 s.

⁴ HOLUB, Josef, LYER, Stanislav. *Stručný etymologický slovník jazyka českého se zvláštním zřetelem k slovům kulturním a cizím*. 3. vydání Praha: SPN, 1982, s. 413.

Tabulka č. 1

kategorizace z hlediska:	druhy
místa konání	místní a celostátní
závaznosti	závazná a konzultativní
povinnosti konání	obligatorní a fakultativní
možnosti lidu referendum iniciovat	aktivní a pasivní
okamžiku konání	ex ante a ex post
předmětu hlasování	zákonodárná, ústavodárná a věcná

Zdroj: PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 16-22.

1.2 Územní samospráva v kontextu místního referenda

Pro bližší pochopení práce je třeba zmínit pojem samospráva. Např. M. Kopecký ji charakterizuje jako „ústavou a zákony stanovený okruh úkolů veřejné správy, jejichž vykonávání vlastním jménem a na vlastní odpovědnost je svěřeno samosprávné korporaci odlišné od státu“.⁵ Existuje ale i mnoho dalších autorů, kteří se ji pokoušejí definovat. Na samosprávu narazíme nejčastěji při členění veřejné správy, která se z teoretického hlediska dělí na státní správu, tj. správa vykonávaná orgány státu, a právě samosprávu, tj. správu vykonávanou subjekty odlišnými od státu. Na základě toho se samospráva dále člení na územní, zájmovou (profesní) a ostatní.

V rámci této práce jí bude myšlena samospráva územní, jejímiž nositeli jsou územní samosprávné celky, obce a kraje (dále jen „ÚSC“). Dle V. Sládečka se samosprávou velmi často chápe právě samospráva územní, která je také jako jediná její forma předpokládána Ústavou ČR.⁶ Článkem 8 Ústavy ČR je územní samospráva zaručena, další relevantní ustanovení jsou obsažena v hlavě sedmé. Čl. 99 zakotvuje na ústavní úrovni ÚSC, obec jako základní ÚSC a kraj jako vyšší ÚSC, v čl. 100 potom charakterizuje, co se konkrétně ÚSC rozumí „Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu.“⁷

Podle čl. 101 odst. 1 a 2 Ústavy ČR v záležitostech územní samosprávy rozhodují zastupitelstva ÚSC. Čl. 104 odst. 1 Ústavy ČR poté upravuje možnost zákonné úpravy působnosti zastupitelstev. Zákonnou úpravou předpokládanou Ústavou ČR je v právního řádu např. zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o obcích“) a zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších

⁵ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo – obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 97.

⁶ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 314.

⁷ K tomu čl. 100 Ústavy ČR

předpisů (dále jen „zákon o krajích“) Podle čl. 104 odst. 2 Ústavy ČR zastupitelstva vykonávají v obci samosprávnou působnost, což značí, že jsou důležitým orgánem ovlivňujícím průběh místních referend.

Institut místního referenda, kterému je tato práce věnována, bude rozebírán pouze z pohledu obce jako ÚSC. Pokud je v textu o české právní úpravě zmíněna, myslí se jí jak obec, tak statutární město, stejně tak i u zastupitelstev. Problematika krajského ani celostátního referenda není součástí tématu této práce, proto je o nich hovořeno sporadicky. Pokud by ale bylo účelem práce obecně porovnat referenda, která se mohou konat na území České republiky a Francie, dalo by se téma značně rozšířit. Ve Francii je totiž také několik ÚSC – regiony, departementy a obce –, na jejichž území se může místní referendum konat.⁸

⁸ *Fiche de synthèse n°11: L'organisation territoriale de la France* [online]. Assemblée nationale. [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://www2.assemblee-nationale.fr/decouvrir-l-assemblee/role-et-pouvoirs-de-l-assemblee-nationale/les-institutions-francaises-generalites/l-organisation-territoriale-de-la-france>

2 Právní úprava místního referenda

2.1 Česká republika

Ústavní zakotvení místního referenda nebo přesněji práva občanů na samosprávu a práva podílet se přímo na správě věcí veřejných, lze nalézt v čl. 100 odst. 1 Ústavy ČR: „*Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu.*“ a v čl. 21 odst. 1 zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod („dále jen Listina“): „*Občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.*“ V České republice jsou tato dvě ustanovení primárními zmínkami o institutu místního referenda na ústavní úrovni.⁹ Rozhodující je zákonná úprava.

Do českého právního řádu bylo místní referendum původně zavedeno zákonem č. 298/1992 o volbách do zastupitelstev v obcích a o místním referendu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 298/1992“). Jeho existenci předpokládal už původní zákon o obcích v § 26: „*místní referendum upravuje zvláštní zákon*“.¹⁰ Jelikož ale v jednom zákoně bylo upraveno místní referendum i volby do zastupitelstev obcí, došlo v roce 1994 k oddělení části týkající se voleb do zastupitelstev obcí. Z původního zákona se tak stala komplexní právní úprava místního referenda, zákon č. 298/1992 Sb., o místním referendu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „původní zákon o místním referendu“). Ta však přinášela řadu problémů, byla nepřehledná, těžce aplikovatelná, navíc za několik let nabyly účinnosti další nové zákony, které se týkaly samosprávy – zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) (dále jen „zákon o obcích“) a zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze (dále jen „zákon o hl. m. Praze“), které určité instituty upravily jinak a aby bylo možné místní referendum bez větších obtíží realizovat, musel být vydán nový přehlednější zákon.¹¹

Novou právní úpravou, která měla vyřešit problémy té původní, se stal zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZMR“). Zákon byl několikrát novelizován, dokud se nedostal do své současné podoby, která je rozebrána v rámci následujících kapitol. Zákon je rozdělen do osmi částí – první se dělí na sedm hlav, které stanovují rámec průběhu místního referenda, další části se věnují změnám zákonů a účinnosti. Důležitými zákony vztahujícími se k problematice místního referenda jsou také zákon o obcích a zákon o hl. m. Praze.

⁹ Existují i další ustanovení týkající se institutu, i když mnohdy vzdáleně, např. čl. 8 Ústavy ČR, čl. 36 Listiny.

¹⁰ K tomu zákon č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹¹ NOVÁČKOVÁ, Petra. *Místní referendum* [online]. Brno, 2007 [cit. 12. března 2022]. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, právnická fakulta, s. 48-49. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/44514/pravf_r/MISTNI_REFERENDUM.pdf

2.2 Francie

Místní referendum (francouzsky „*le référendum local*“) jako institut přímé demokracie byl do francouzského právního řádu implementován v roce 1992 zákonem týkajícím se územní správy Francie.¹² Tento projev decentralizace byl pro faktické užívání místních referend klíčový, protože díky němu mohla být pořádána na úrovni regionů, departementů i obcí, tj. všech třech územních samosprávných celků existujících ve Francii.¹³ Právo vyhlásit místní referendum dle tohoto zákona měly orgány moci výkonné, nejčastěji starosta, anebo obecní zastupitelstvo. S oprávněnými voliči v obci mohla být konzultována rozhodnutí, která mají orgány obce přijímat za účelem úpravy záležitostí spadajících do její působnosti, jelikož ale referendum mělo pouze konzultativní povahu, jeho výsledky byly nezávazné.¹⁴ Lidová iniciativa uzákoněna nebyla, v roce 1995 byl ale vydán zákon o územním plánování a rozvoji (francouzsky *l'aménagement et le développement du territoire*),¹⁵ který ji umožnil v záležitostech týkajících se územního plánování.¹⁶

V roce 2003 došlo ve Francii k další změně právní úpravy místních referend, související revize francouzské ústavy z 28. března 2003 jej zakotvila na ústavní úrovni (čl. 72-1, odstavec 2 Ústavy Francie).¹⁷ Článek 72-1 uvádí, že návrhy týkající se rozhodování a akty, které jsou v pravomoci místní samosprávy, mohou být podrobeny schválení v místním referendu.¹⁸ V srpnu 2003 nabyl účinnosti francouzský zákon o místním referendu,¹⁹ jinak nazývaný jako tzv. „obecný kodex místní samosprávy“ (francouzsky „Code général des collectivités territoriales“).²⁰ Obecný kodex místní samosprávy (dále jen „CGCT“) stanoví např. podmínky schvalování místního referenda a opravné prostředky. Přibližně o rok později nabyla účinnosti novela tohoto zákona ze 13. srpna 2004, která dala postupům při spoluúčasti občanů na rozhodování na úrovni místní samosprávy (francouzsky „procédures participatives locales“) jakousi ucelenost a spolu se zmiňovanou revizí francouzské ústavy z roku 2003 odstranila

¹² K tomu článek 21 Loi n° 92-125 du 6 février 1992 týkající se územní správy Francie (relative à l'administration territoriale de la République)

¹³ NOVÁČKOVÁ, Petra. *Místní referendum* [online]. Brno, 2007 [cit. 12. března 2022]. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, právnická fakulta, s. 51. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/44514/pravf_r/MISTNI_REFERENDUM.pdf

¹⁴ K tomu článek L125-1 Loi n° 92-125 du 6 février 1992 relative à l'administration territoriale de la République.

¹⁵ Loi n° 95-115 du 4 février 1995 d'orientation pour l'aménagement et le développement du territoire.

¹⁶ ŠPOK, Radomír. *Místní referenda v České republice a ve vybraných zemích Evropské unie*. Praha: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2006, 94 s.

¹⁷ RIGEL, Filip. *Místní referendum v evropském kontextu*. In *Interakce českého a evropského práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 295-318.

¹⁸ LOMBARD, M. DUMONT G., SIRINELLI, J. *Droit administratif*. Dalloz. 12. vydání. Paříž, 2017, s. 170-174.

¹⁹ Loi organique n° 2003-705 du 1 août 2003 relative au référendum local.

²⁰ Code général des collectivités territoriales.

problémové pasáže, které předešlou úpravu místní demokracie doprovázely.²¹ Výše uvedené texty jsou kodifikovány v člancích L. O. 1112-1 až L. O. 1112-14 a R. 1112-1 až 1112-17 CGCT.

2.3 Srovnání

V této podkapitole je srovnána ústavní, zákonná a mezinárodní úprava v České republice a ve Francii. Místní referenda jsou na ústavní úrovni upravena odlišně, dalo by se říct, že Česká republika v tomhle ohledu za Francií zaostává. Revizí **francouzské** ústavy z roku 2003 bylo článkem 72-1 explicitně zakotveno ústavní právo na místní referendum. V **České republice** na této úrovni ustanoveno není (pouze na zákonné úrovni). Ústavní zakotvení se prozatím nepředpokládá.²² Jinak tomu bylo pouze mezi lety 1990-1992, kdy čl. 86 odst. 3 ústavního zákona č. 294/1990 Sb.,²³ zavedl do Ústavy ČSSR²⁴ ustanovení: „*O věcech místní samosprávy rozhodují občané na obecních shromážděních nebo referendem anebo prostřednictvím zastupitelstva obce.*“ Je to tedy jediné období, kdy místní referendum bylo předpokládáno přímo ústavou.

Co se zákonné úpravy ve **Francii** týče, P. Devolvé ve svém textu uvádí: „*přímá a participativní demokracie na lokální úrovni není součástí ani naší politické kultury, ani naší právní tradice.*“²⁵ Odkazuje tím na striktní podmínky stanovené v CGCT. Shrnuto francouzská právní úprava tohoto institutu se dá považovat za podrobnou a přísnou²⁶. **Česká** právní úprava je na tom obdobně, co se podrobnosti týče, a dalo by se seznat, že je také přísná, avšak dle mého názoru ne v takové míře jako úprava francouzská. V následujících kapitolách jsou probrána některá omezení při konání místního referenda, kvůli kterých se právě francouzská právní úprava zdá být přísnější, např. omezení doby konání.

Mezinárodní právní úprava je ponechána až na konec této podkapitoly, protože místní referendum např. v právu Evropské unie (dále jen „EU“) není dle F. Rigela zakotveno. Zmiňuje však alespoň Evropskou chartu místní samosprávy (dále jen „Evropská charta“)²⁷ zakotvující

²¹ LOMBARD, M. DUMONT G., SIRINELLI, J. *Droit administratif*. Dalloz. 12. vydání. Paříž, 2017, s. 170-174.

²² Ústavní soud ČR v usnesení ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. II. ÚS 706/04, konstatoval, že: „*místní referendum postrádá ústavněprávní zakotvení a jeho úprava je svěřena pouze právu jednoduchému, a tudíž není vypsání místního referend ani ústavním pořádkem předpokládáno. Ústavní systém ČR je založen na principu zastupitelské demokracie. Institut referenda tak musíme chápat pouze jako doplňkový a ad hoc používaný instrument, kterému je nutno přiznat status jisté výjimečnosti, jež se legislativně projevuje mj. tím, že pro jeho použití je třeba splnit celou řadu podmínek.*“

²³ ústavní zákon č. 294/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracuje volební období národních výborů

²⁴ ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky

²⁵ DEVOLVÉ P. *Le référendum local*. RFDA. 2014, s. 17.

²⁶ „přísná“ = zákonem jsou zavedena četná omezení

²⁷ Srov. sdělení č. 181/1999 Sb., o přijetí Evropské charty místní samosprávy, ve znění sdělení č. 369/1999 Sb.

na této úrovni místní samosprávu.²⁸ Francie i Česká republika Evropskou chartu podepsala²⁹ a týká se jich proto čl. 3 odst. 1 Evropské charty popisující místní samosprávu jako „*právo a schopnost místních společenství v mezích daných zákonem na svou odpovědnost a v zájmu místního obyvatelstva upravovat a spravovat podstatnou část věcí veřejných*“. V. Sládeček Evropskou chartu řadí mezi speciální mezinárodní smlouvy, které se do různé míry týkají veřejné správy a veřejná správa je musí při své činnosti uplatňovat.³⁰ Zmiňované země jsou kromě členství v EU a podpisu Evropské charty podobné v tom, že v podstatě ve stejném období prošly decentralizací, což dokládá také první zmínka o místním referendu v právních rádech shodně mezi lety 1990-1992.

Tabulka č. 2

	Česká republika	Francie
ústavní zakotvení místního referenda	ne – pouze účast občanů na samosprávě	ano – francouzská ústava jej explicitně zmiňuje
rok zákonného zakotvení	1992	1992
název zákona (česky)	zákon o místním referendu	zákon o místním referendu
originální název institutu	místní referendum	le référendum local
obecnost právní úpravy	podrobně upraveno	podrobně upraveno
přísnost právní úpravy	méně přísná	přísná
země podepsala Evropskou chartu	ano	ano

Zdroj: vlastní průzkum

²⁸ RIGEL, Filip. Ústavní a mezinárodněprávní východiska místního referenda. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2007, č. 15, s. 312.

²⁹ JANŠOVÁ Marie. *Evropská charta místní samosprávy* [online]. epravo.cz, 16. září 2001. [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-charta-mistni-samospravy-13600.html>

³⁰ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 57-58.

3 Vyhlášení místního referenda

3.1 Česká republika

Podání návrhu je prvním krokem k úspěšnému průběhu místního referenda, podle F. Rigela je legislativně možné dosáhnout jeho realizace dvěma cestami.³¹ První cesta tzv. shora vede přes zastupitelstvo obce, které se na konání místního referenda usnese.³² Druhá cesta tzv. zdola je příkladem občanské iniciativy, ustavený přípravný výbor má právo podat návrh na konání místního referenda, o jeho vyhlášení následně rozhoduje zastupitelstvo obce.³³ Přípravný výbor je vytvořen pro účely konkrétního místního referenda a tvoří jej minimálně tři oprávněné osoby, odlišnosti může stanovit zvláštní zákon, např. § 21 zákona o obcích.³⁴ O vyhlášení na návrh přípravného výboru rozhoduje zastupitelstvo obce nebo statutárního města na svém nejbližším zasedání, a to formou usnesení. Pokud zastupitelstvo obce vyhlásí místní referendum na jiný termín než navržený přípravným výborem, musí takové rozhodnutí dostatečně odůvodnit.³⁵ O vyhlášení z rozhodnutí zastupitelstva obce je rozhodnuto prostou většinou všech členů.³⁶

M. Kopecký uvádí, že se místní referenda konají „*zpravidla na základě iniciativy občanů*“³⁷ Naopak dle komentáře F. Rigela z roku 2011 je v České republice zdatelně častější cesta shora.³⁸ Osobně se kloním spíše k názoru F. Rigela, přičemž vycházím z ustanovení § 8 odst. 2 ZMR, které říká, že aby přípravný výbor mohl návrh podat, musí proběhnou podpisová akce, v rámci které musí být nashromážděn určitý počet podpisů. Potřebný počet podpisů se odvíjí od počtu obyvatel obce či statutárního města. Konkrétně je stanoveno, že: „*Návrh přípravného výboru může být podán, pokud jej podpořilo svým podpisem alespoň v obci nebo v její části, jde-li o místní referendum podle §1 písm. c) anebo ve statutárním městě do 3 000 obyvatel 30 % oprávněných osob, do 20 000 obyvatel 20 % oprávněných osob, do 200 000 obyvatel 10 % oprávněných osob, nad 200 000 obyvatel 6 % oprávněných osob.*“³⁹. Je tedy pravděpodobně jednodušší, aby konání místního referenda iniciovalo zastupitelstvo obce, které nepotřebuje organizovat podpisovou akci. Určitě ale záleží i na vedení obce a jeho ochotě zapojovat občany do řešení obecních záležitostí.

³¹ RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2011, s. 90

³² K tomu § 8 odst. 1 písm. a) zákona o místním referendu

³³ K tomu § 8 odst. 1 písm. b) zákona o místním referendu

³⁴ K tomu § 9 odst. 1 zákona o místním referendu

³⁵ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 10. 2014, sp.zn. Ars 3/2014-41

³⁶ K tomu § 14 zákona o místním referendu

³⁷ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o místní referendu. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. XV

³⁸ RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2011, s. 91

³⁹ K tomu § 8 odst. 2 zákona o místním referendu

Podpisová listina i návrh přípravného výboru musejí splňovat náležitosti stanovené v § 10 a § 11 ZMR. Podpisová listina, která je přílohou návrhu, musí obsahovat např. označení území, kde se má místní referendum konat, znění otázky, jména a příjmení členů přípravného výboru.⁴⁰ Návrh přípravného výboru musí obsahovat obdobné náležitosti jako podpisová listina a navíc např. odůvodnění návrhu, odhad nákladů a další.⁴¹

Návrh vypracovaný přípravným výborem musí dle § 12 odst. 1 ZMR být spolu s přílohou předložen úřadu ÚSC, v jehož obvodu se má referendum konat.⁴² Daný obecní úřad nebo magistrát statutárního města musí ve lhůtě 15 dnů ode dne předložení posoudit, zda návrh neobsahuje nedostatky. Pokud shledá, že je v pořádku, písemně vyrozumí přípravný výbor, konkrétně zvoleného zmocněnce.⁴³ Pokud dojde k závěru, že návrh obsahuje nějaké nedostatky, např. neuvádí náležitosti podle § 10 a § 11 zákona o místním referendu, informace v něm uvedené nejsou správné nebo jsou neúplné, návrh přípravnému výboru vrátí a vyzve zmocněnce, aby nedostatky odstranil. Lhůta nesmí být méně než 7 dnů. O tomto postupu je nutno učinit zápis.⁴⁴

3.2 Francie

Ve Francii může dojít k zahájení místního referenda dvěma způsoby. První orgán, který má pravomoc navrhnout a usnést se na projednání věci v místním referendu, je zastupitelstvo obce⁴⁵ (odvozeno z francouzského „l'assemblée délibérante“, doslovně přeloženo jako „poradní shromáždění“, což je ve francouzštině obecné označení pro obecní zastupitelstvo, jinak francouzsky „conseil municipal“).⁴⁶ Druhým orgánem, který má právo navrhnout obecnímu zastupitelstvu, aby se záležitost spadající do jeho působnosti projednala v místním referendu, je výkonný orgán obce (francouzsky „l'exécutif“), čímž je myšlen starosta obce, případně místostarosta.⁴⁷ Podle článku LO1112-3 CGCT je obecní zastupitelstvo odpovědné za ustanovení způsobu organizace místního referenda, data hlasování, svolání voličů a dalších záležitostí s tím spojených. Jelikož je organizování místního referenda úkolem územní

⁴⁰ K tomu § 11 odst. 1 a § 10 odst. 2 zákona o místním referendu

⁴¹ K tomu § 10 odst. 1 zákona o místním referendu

⁴² Překládá se tedy obecnímu úřadu, úřadu městské části nebo městského obvodu (dále jen „obecní úřad“), pokud se jedná o hlavní město Prahu nebo o územně členěná statutární města, mají tuto funkci jejich magistráty (dále jen „magistrát statutárního města“).

⁴³ K tomu § 9 odst. 3 zákona o místním referendu

⁴⁴ K tomu § 12 odst. 2 zákona o místním referendu

⁴⁵ K tomu článek LO1112-1 CGCT

⁴⁶ SVOBODA, Marius. *Místní referendum v evropském prostoru* [online]. Brno, 2020, [cit. 12. března 2022]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, právnická fakulta, s. 74. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/122168/120374783.pdf?sequence=1>

⁴⁷ K tomu článek LO1112-2 CGCT

samosprávy, jsou z podstaty věci vyloučeny veřejné instituce meziobecní spolupráce, které nemají tuto způsobilost a nemohou tedy přenést pravomoci v této oblasti na místní voliče.⁴⁸

Další důležitou roli v procesu hraje „prefekt“ (francouzsky „préfet“). Starosta obce má povinnost prefektovi předat nejpozději do 8 dnů výsledky usnesení zastupitelstva obce o způsobu organizace místního referenda, datu hlasování a dalších záležitostech uvedených v odst. 1 článku 1112-3 CGCT. Referendum se může konat nejdříve dva měsíce po tom, co prefekt obdrží požadované informace. Pokud usnesení shledá za nezákonné, je povinen obrátit se na správní soud ve lhůtě do 10 dnů od obdržení tohoto usnesení, zároveň může žádat o pozastavení. Předseda správního soudu nebo jím pověřený soudce rozhodne v prvním i posledním stupni o žádosti o pozastavení, a to ve lhůtě do 1 měsíce. V případech, kdy by referendum mohlo ohrozit výkon veřejné svobody nebo svobody jednotlivce, předseda správního soudu nebo jím pověřený soudce rozhodne o jeho pozastavení do 48 hodin.⁴⁹

Speciálním případem je usnesení o konání místního referenda přijaté zastupitelstvem jiného ÚSC než obce. Prefekt jej má podle článku LO1112-4 CGCT povinnost oznámit do 15 dnů od jeho obdržení starostům obcí, které spadají do působnosti tohoto samosprávného celku, pokud však nebylo vyhověno žádosti o pozastavení (stejný postup jako u místních referend obcí). Tato hlasování organizují příslušní starostové, výjimečně může tuto pravomoc vykonat z moci úřední prefekt, a to v případě, kdy starosta odmítne organizaci provést a požádá o to právě prefekta.⁵⁰

3.3 Srovnání

V rámci této podkapitoly je srovnáno, kdo může podat návrh na uspořádání místního referenda v České republice a postup po podání návrhu – kdo vyhláší místní referendum a případná kontrola. F. Riger ve své publikaci uvádí „*Cestou shora i zdola lze konat místní referendum také v Lucembursku, Česku, Finsku, Francii, Španělsku, Švédsku, Estonsku, Slovensku, Makedonii, Portugalsku a jinde*“.⁵¹ Staví zde na stejnou úroveň konání místního referenda v České republice a ve Francii, s čímž se neztotožňuji. Když už je používán shodný přírůstek, tj. „cestou shora a zdola“, měl by korespondovat se situací v porovnávaných zemích. Zatímco v **České republice** je cestou shora myšleno, že na konání se usnese přímo zastupitelstvo obce a cestou zdola, že ustanovený přípravný výbor podává návrh na konání místního referenda po řádné podpisové akci, ve **Francii** je cestou shora myšleno předložení

⁴⁸ LOMBARD, M. DUMONT G., SIRINELLI, J. *Droit administratif*. Dalloz. 12. vydání. Paříž, 2017, s. 170-174.

⁴⁹ K tomu článek LO1112-3 odst. 2-5 CGCT

⁵⁰ K tomu článek LO1112-4 CGCT

⁵¹ RIGEL, Filip. *Místní referendum v evropském kontextu*. In *Interakce českého a evropského práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 295-318.

návrhu a usnesení se ke konání místního referenda zastupitelstvem obce a cestou zdola pravomoc výkonného orgánu, konkrétně starosty, navrhnout zastupitelstvu obce, aby byl jakýkoliv návrh týkající se záležitostí, které spadají do jeho působnosti, předložen k místnímu referendu.⁵² Jedná se tedy o jiné přístupy k vyvolání referenda. Je pravda, že v obou zemích je oprávněno zastupitelstvo obce, tj. cesta shora se shoduje. Avšak cestou zdola je v České republice myšlena lidová iniciativa, zatímco ve Francii je oprávněn výkonný orgán obce – starosta.

V **České republice** je uzákoněno vyvolání referenda z lidové iniciativy, ve **Francii** tomu tak není. K této problematice se francouzská vláda vyjádřila. V roce 2013 se pan Christian Estrosi dotázal ministra pro státní reformu, decentralizaci a veřejnou službu na návrh obsažený v manifestu nazvaném "80 návrhů týkajících se správy, pravomocí a územních financí", který se týká vytvoření místního referenda z lidové iniciativy. Požádal o stanovisko k tomuto návrhu a případně o časový rámec jeho realizace. Vláda vzala manifest na vědomí, ale uvedla, že vzhledem k tomu, že 28. března 2003 došlo k revizi Ústavy, čímž do ní bylo místní referendum v určité formě vtěleno a 1. srpna 2003 byly postupy konkretizovány CGCT, je již zavedeno velké množství nástrojů pro účast občanů na samosprávě. Jako další příklad uvedla reformu petičního práva, které je přiznáno voličům ÚSC. Pouze nová ústavní reforma by umožnila zavedení místního referenda o lidové iniciativě. Shrnutí vláda v roce 2014 odpověděla tak, že se s revizí Ústavy nepočítá a tím pádem ani se začleněním občanské iniciativy jako možnosti, jak dojít k místnímu referendu.⁵³ Dalo by se tedy říct, že ve Francii je komunální lidová iniciativa čistě konzultativní.⁵⁴

K postupu následujícímu po podání návrhu – ve **Francii** o návrhu v případech místního referenda navrženého cestou zdola i shora rozhoduje zastupitelstvo obce, které má povinnosti vydat usnesení o organizaci místního referenda a záležitostech s tím spojených. V **České republice** rozhoduje o vyhlášení také zastupitelstvo obce, ale nemá povinnost vydat usnesení o organizaci místního referenda jako ve Francii. Jedinou obdobu této povinnosti lze spatřit v situaci, kdy obecní zastupitelstvo při vydání rozhodnutí o tom, zda se místní referendum bude konat, musí stanovit den konání.⁵⁵

⁵² K tomu články LO1112-1 a LO111-2-2 CGCT

⁵³ *14ème législature, Question N° 15424* [online]. questions.assemblee-nationale.fr, 1. dubna 2014. [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://questions.assemblee-nationale.fr/q14/14-15424QE.htm>

⁵⁴ PRÉMAT, Christophe. Les effets de l'institutionnalisation du référendum local en France et en Allemagne [online]. *Revue française de science politique*. 2008/2 (Vol. 58), s. 257-283. [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://www.cairn.info/revue-francaise-de-science-politique-2008-2-page-257.htm>

⁵⁵ K tomu § 13 odst. 1 písm. a) zákona o místním referendu

Další odlišnost lze nalézt v tom, že ve **Francii** je úkolem prefekta, aby přezkoumal zákonnost výsledků usnesení obecního zastupitelstva o způsobu organizace, datu jednání a dalších organizačních záležitostech, které mu předá starosta. V případě domněnky o nezákonnosti je věc předána správnímu soudu k posouzení. V **České republice** se jednání o organizaci, datu konání a dalších záležitostech nekoná, takže ani není možné, aby jeho výsledky byly nějakému orgánu předány k posouzení. Na rozdíl od Francie ale návrh podaný přípravným výborem musí být předložen obecnímu úřadu nebo magistrátu statutárního města k posouzení. Posuzuje se, zda má návrh všechny náležitosti, zda je úplný, informace v něm uvedené jsou pravdivé.⁵⁶ V případě, kdy přípravný výbor nesouhlasí s výzvou k odstranění vad podle § 12 odst. 2 ZMR, tedy např. když obecní úřad považuje informace v návrhu uvedené za nepravdivé, ale přípravný výbor s tím nesouhlasí, může se domáhat soudní ochrany.⁵⁷

Tabulka č. 3

	Česká republika	Francie
kdo může podat návrh	obecní zastupitelstvo přípravný výbor	obecní zastupitelstvo starosta
lidová iniciativa	ano	ne
kdo má právo vyhlásit místní referendum	zastupitelstvo obce	zastupitelstvo obce
usnesení o organizaci, době konání místního referenda a dalších záležitostech	ne	ano – přezkum zákonnosti vykonávaný prefektem
soudní kontrola (ochrana)	ano – návrhu přípravného výboru	ano – přezkum na podnět prefekta

Zdroj: vlastní průzkum

⁵⁶ K tomu § 12. odst. 2 zákona o místním referendu

⁵⁷ K tomu § 57 odst. 1 zákona o místním referendu

4 Otázky projednáváné v místních referendech

4.1 Česká republika

Zprvu je třeba odkázat na výše zmíněné ústavní zakotvení práva občanů na samosprávu v čl. 100 odst. 1 Ústavy ČR. Toto ustanovení by se pro potřeby otázky, o jakých záležitostech se může konat místní referendum, dalo interpretovat tak, že se může jednat pouze o otázky týkající se samosprávy. Zákonná úprava (ZMR) se shoduje s ústavní právní úpravou. § 6 zákona o místním referendu říká: „*V místním referendu se rozhoduje o věcech, které patří do samostatné působnosti obce nebo statutárního města.*“ Co patří do samostatné působnosti specifikuje zákon o obcích a zákon o hl. m. Praze.⁵⁸ Spadá tam pravomoc např. schvalovat program rozvoje obce; navrhopvat změny katastrálních území uvnitř obce; schvalovat dohody o změně hranic obce a o slučovánív obcí; zřizovat a zrušovat obecní policii; rozhodovat o zřívzení a názvech částí obce, o názvech ulic a dalších veřejných prostranství a další.⁵⁹ Úkoly, které zastupitelstvo obce plní v samosprávné působnosti, mohou být stanoveny také zvláštními právními předpisy, např. stavebním zákonem.⁶⁰ Obecně lze vycházet z principu subsidiarity, podle kterého mají obce projednávat záležitosti spadající do samosprávné působnosti, pokud nepřekračují jejich lokální zájem.⁶¹

Zákon o místním referendu obsahuje taxativní výčet otázek, o nichž nelze místní referendum konat. Jedná se sice o záležitosti spadající do samosprávné působnosti podle § 6 ZMR, ale z nějakého důvodu byly zákonodárcem výslovně vyňaty. Je nepřípustné konat místní referendum např. o místních poplatcích a rozpočtu obce nebo statutárního města; o volbě a odvolání starosty; pokud by otázka mohla být nebo byla v rozporu s právními předpisy; pokud se o ní již rozhoduje ve zvláštním řízení;⁶² pokud o dané otázce již bylo v místním referendu platně rozhodnuto a neuplynulo od té doby 24 měsíců a další.⁶³

Otázka položená v místním referendu musí splňovat určité požadavky na formu stanovené zákonem. Prvním předpokladem je, aby na ni bylo možné odpovědět „ano“ nebo „ne“.⁶⁴ Takto položené otázky se říká tzv. zjišťovací, o jiné, např. doplňovací (uvozené slovy kde, kdy, kam, kdo, kolik, jak, proč atd.), nelze v místním referendu hlasovat.⁶⁵ Zároveň

⁵⁸ K tomu § 35 ve spojitosti s § 84, 85 a 102 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřívzení), ve znění zákona č. 313/2002 Sb. a § 16 a 18 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění zákona č. 145/2001 Sb.

⁵⁹ K tomu § 84 odst. 2 zákona o místním referendu

⁶⁰ K tomu § 84 odst. 2 písm. y) zákona o místním referendu

⁶¹ KOPECKÝ Martin a kol. *Zákon o obcích. Komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 86

⁶² např. usnesení Krajského soudu v Praze zde dne 30. 1. 2013, sp. zn. 50 A 1/2013-115

⁶³ K tomu § 7 zákona o místním referendu

⁶⁴ K tomu § 8 odst. 3 zákona o místním referendu

⁶⁵ Zavedení pojmů „zjišťovací“ a „doplňovací“ viz komentář k § 8 odst. 3. RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2011, s. 93

po občanech nelze požadovat, aby seřazovali odpovědi dle priority, nebo aby vybírali z více možností.

Druhým předpokladem, aby místní referendum bylo úspěšné, je, aby otázka byla stanovena jednoznačně. Pojmem „jednoznačně“ se dle F. Riegela myslí: „*znění, které nebude osoby oprávněné k hlasování dezinformovat, neumožní dvojí výklad, nebude zavádějící, nevyužije vícerych záporů, nebude sugestivní či kapciózní.*“⁶⁶ I přes podrobný výklad pojmu dochází k soudním sporům ohledně toho, zda je otázka položena dostatečně určitě či nikoliv. Příkladem je místní referendum ve městě Zubří, kde byla otázka položena následovně: „*Jste pro krytý bazén ve městě Zubří?*“ Městský úřad tehdy odmítl otázku pro nejednoznačnost. Opačný postoj zaujal Nejvyšší správní soud, který uvedl, že i takto jednoduše položenou otázku lze považovat za dostatečně určitou, pokud tomu svědčí okolnosti.⁶⁷ V časopise Právní prostor k tomu uvedli, že se „*přihlíží k místním reáliím, přičemž je relevantní i veřejná diskuse k tématu případně i kampaň spojená s referendem. Z odůvodnění návrhu referenda a článků publikovaných v místních novinách (které jsou rozesílány všem domácnostem) jasně vyplývá, že jde o otázku výstavby krytého bazénu v rámci výstavby plánovaného multifunkčního centra*“⁶⁸ Z pohledu běžného občana města Zubří byla otázka položena jednoznačně a je třeba ji tak i vnímat.

4.2 Francie

Záležitosti, kterých se návrhy na konání místního referenda mohou týkat, jsou prvotně upraveny v článku 72-1 Ústavy, který stanoví, že návrhy týkající se rozhodování a akty v pravomoci místní samosprávy mohou být podrobeny schválení v místním referendu. Jde však pouze o obecné vymezení. Bližší ustanovení jsou uvedena v článcích LO1112-1 a LO1112-2 CGCT, která nespecifikují pouze to, kdo může podat návrh na konání místního referenda či se na něm usnést, ale uvádějí také otázky, o nichž lze místní referendum konat. Ve Francii mohou místnímu referendu podléhat:

1. návrhy rozhodnutí, nebo aktů spadajících do působnosti zastupitelstev územních samosprávných celků (obcí, regionů, departementů),
2. návrhy aktů, které spadají do kompetence výkonné moci (např. návrh jednacího řádu starosty) týchž orgánů, s výjimkou návrhů individuálních aktů.⁶⁹

⁶⁶ RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2011, s. 93

⁶⁷ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2017, sp.zn. Ars 2/2017-60

⁶⁸ ELIÁŠEK, Martin. *K přípustnosti otázky v místním referendu* [online]. Právní prostor, 2018. [cit. 12. března 2022] Dostupné na: <https://www.pravniprostor.cz/judikatura/ostatni/k-pripustnosti-otazky-v-mistnim-referendu>

⁶⁹ *Le référendum local* [online]. edile.fr, 25. listopadu 2011. [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://edile.fr/le-referendum-local/>

Prvním bodem se rozumí, že zastupitelstvo usnesením rozhodne o konání místního referenda týkajícího se pouze záležitostí, které patří do samosprávné působnosti daného ÚSC, např. obce. Ve druhém bodě se hovoří o aktech, které jsou v kompetenci starosty (výkonné moci), nikoliv ale bezvýjimečně, organizace místního referenda je v oblasti individuálních aktů zakázána soudem.⁷⁰ Individuálním aktem je dle L. Potěšila „*jednostranný autoritativní výrok o právech a povinnostech nepodřízených subjektů*“⁷¹ Jedná se tedy např. o akt směřující ke konkrétnímu občanovi dané obce.

Do otázek, o nichž se může místní referendum konat, spadá např. územní plánování obce – rekonstrukce kostela;⁷² otázky administrativní – změna názvu obce,⁷³ zvýšení daní v obci, sloučení nebo oddělení obcí; hospodářské – volnočasové projekty a obchodní rozhodnutí města, kterými jsou např. pronájem ploch pro obchodní účely, životní prostředí v obci atd.⁷⁴

Omezení neplatí pouze pro téma, kterého se může místní referendum týkat, ale také pro formu otázky. Aby mohlo proběhnout, otázka musí být položena tzv. binárně, což znamená, že občan musí odpovídat pouze „ano“ nebo „ne“. Není možné, aby byl např. výběr z více předložených návrhů, nebo aby oprávnění občané museli odpovídat slovně na otevřeně položenou otázku.⁷⁵ Zároveň musí být otázka položena dostatečně srozumitelně a jednoznačně.⁷⁶

4.3 Srovnání

V rámci této kapitoly je srovnána ústavní a zákonná úprava otázek, o nichž lze konat místní referendum, otázky, o nichž se jednat smí a nesmí a na závěr forma otázek v jednotlivých zemích. Prvním porovnávaným institutem je ústavní úprava. V **České republice** je zakotveno obecné právo občanů na samosprávu.⁷⁷ Ač není výslovně zmíněno místní referendum, z ustanovení vyplývá, že občané mají právo ovlivňovat záležitosti své obce, ale pouze ve věcech samosprávy. **Francouzská** ústava z roku 2003 v článku 72-1 je v této oblasti

⁷⁰ Správní soud Limoges, 25. září 2006, Mme Floret, M. Carlier c/Cne de Corzant, AJDA 2007, 85, pozn. M. Verpeaux, ve věci demoličního povolení

⁷¹ POTĚŠIL, Lukáš. *Individuální správní akty* [online]. Brno, 2011 [cit. 12. března 2022]. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, s. 98. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/nm4in/>

⁷² např. v Argelès-sur-Mer, 14. března 1999

⁷³ v Barret-le-Bas, 13. června 1999

⁷⁴ ŠPOK, Radomír. *Místní referenda v České republice a ve vybraných zemích Evropské unie*. Praha: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2006, 94 s.

⁷⁵ LOMBARD, M. DUMONT G., SIRINELLI, J. *Droit administratif*. Dalloz. 12. vydání. Paříž, 2017, s. 170-174.

⁷⁶ NOVÁČKOVÁ, Petra. *Místní referendum* [online]. Brno, 2007 [cit. 12. března 2022]. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, právnická fakulta, s. 74-75. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/44514/pravf_r/MISTNI_REFERENDUM.pdf

⁷⁷ Čl. 100 odst. 1 Ústavy ČR: „*Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu.*“

přesnější, podle ní lze podrobit schválení v místním referendu návrhy, které se týkají rozhodování a aktů v pravomoci místní samosprávy. V obou zemích je tedy na ústavní úrovni upraveno, o jakých otázkách lze konat místní referendum, ale na rozdíl od České republiky francouzská úprava explicitně hovoří o otázkách v místním referendu.

Zákonná úprava v obou zemích vychází ze zákonů o místním referendu (ZMR a CGCT). Česká právní úprava podporuje tezi uvedenou v minulém odstavci – v místním referendu je možné rozhodovat o věcech, které patří do samosprávné působnosti obce nebo statutárního města.⁷⁸ Ve **Francii** mohou dle CGCT podléhat místnímu referendu návrhy rozhodnutí nebo aktů, které spadají do samosprávné působnosti zastupitelstev obcí a návrhy aktů, které vykonává starosta obce jménem zastupitelstva obce. Francouzský CGCT stanoví detailněji, že jde o pravomoc zastupitelstev obcí nebo starosty, český ZMR uvádí pouze to, že jde o samosprávnou působnost obce nebo statutárního města. Až zákon o obcích upřesňuje, že samosprávu v obci zabezpečuje především zastupitelstvo obce.⁷⁹ Francouzská úprava místního referenda (CGCT) je detailnější a obsahuje navíc výslovně působnost starosty obce.

V **České republice** je vymezena skupina otázek, o nichž místní referendum nelze konat. Jde o záležitosti, které povahou spadají do samosprávné působnosti, ale z nějakého důvodu byly zákonodárcem z úpravy vyjmuty.⁸⁰ Ve **francouzském** CGCT není ustanovení se stejnou problematikou. Obecně se zde referendum může týkat téměř všeho, co spadá do samosprávné působnosti obecního zastupitelstva. Protože o většině otázek uvedených v ZMR není v CGCT ani zmínka, např. o místních poplatcích, zaměřím se na dvě, které upravují oba zákony.

První z nich je situace podle § 7 odst. d) ZMR, kdy není přípustné, aby „otázka položená v místním referendu byla v rozporu s právními předpisy nebo jestliže by rozhodnutí v místním referendu mohlo být v rozporu s právními předpisy“. Podle F. Rigela takové omezení ani není zapotřebí, protože je přirozené a vyplývá obecně z platného právního řádu.⁸¹ Z toho se dá dovodit, že francouzští zákonodárci pracovali právě s touto myšlenkou. Tezi podporuje také článek LO1112-3 CGCT, který upravuje postup po podání návrhu na vyhlášení místního referenda. Prefekt musí obdržet návrh, o kterém se má hlasovat, a posoudit jeho nezákonnost, tj. rozpor s právními předpisy. Pokud by tedy např. otázka položená k hlasování byla v rozporu se zákonem, prefekt by rozhodl o celém návrhu jako nezákonném a předal jej dál správnímu soudu, který by jej zrušil. Speciálním případem je návrh, který by mohl ohrozit výkon veřejné

⁷⁸ K tomu § 6 zákona o místním referendu

⁷⁹ např. § 84 a 85 zákona o obcích

⁸⁰ usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 4. 2005, sp. zn. 58 Ca 23/2005-41: „Ustanovení § 7 zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, zužuje o taxativně vymezené případy okruh věcí patřících do samostatné působnosti obce, o nichž lze konat místní referendum.“

⁸¹ RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2011, s. 70.

svobody nebo svobody jednotlivce, předseda správního soudu nebo jím pověřený soudce rozhodne o jeho pozastavení do 48 hodin.⁸² O otázce ohrožující zmíněné svobody také nelze hlasovat v místním referendu.

Druhou z nich je situace v **České republice** podle § 7 písm. h) ZMR, kdy není přípustné, aby „od platného rozhodnutí v místním referendu do podání návrhu na konání místního referenda v téže věci neuplynulo 24 měsíců.“ Dle F. Rigela nejde o věcné omezení otázek, o nichž se má hlasovat v místním referendu, nýbrž časové.⁸³ Místní sdružení samospráv k tomu dále uvádí, že uspořádání referenda po uplynutí 24 měsíců je jediný způsob, jak změnit rozhodnutí, které bylo v místním referendu přijato.⁸⁴ Ve **Francii** článek LO1112-6 CGCT zakazuje opakované konání místního referenda na stejné téma v období kratším než 1 rok. Dá se polemizovat, zda má francouzská právní úprava na mysli, že musí být platné, aby zákaz platil (toto CGCT neuvádí), v Česku totiž alespoň platné být musí. Jinak se jedná o usnesení, které se uplatňuje v obou zemích, ale v jiném rozsahu. V České republice je zákaz dvouletý, ve Francii pouze roční. Mimo tuto problematiku ještě CGCT výslovně omezuje konat místní referendum z návrhu starosty o individuálních aktech.

V obou zemích musí být otázka položena tak, aby na ni bylo možné odpovědět „ano“ nebo „ne“, jinými slovy otázka tzv. zjišťovací. Jiná forma odpovědi, např. slovní hodnocení, není možná. **Česká** právní úprava uvádí výslovně podmínku „jednoznačnosti“. Ve **Francii** musí jít o tzv. „speciálně formulovaný návrh“, otázka tak musí být stanovena srozumitelně a jednoznačně.⁸⁵ Forma je v České republice i ve Francii upravena v podstatě stejně.

⁸² K tomu článek LO1112-3

⁸³ RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2011, s. 88.

⁸⁴ ATLAS consulting spol. s r. o. *Stanovisko SMS ČR k dotazu obce ve věci referenda* [online databáze]. Právní poradna Sdružení místních samospráv ČR, 2013. [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://app.codexis.cz/doc/LT/112939>

⁸⁵ NOVÁČKOVÁ, Petra. *Místní referendum* [online]. Brno, 2007 [cit. 12. března 2022]. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, právnická fakulta, s. 74. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/44514/pravf_r/MISTNI_REFERENDUM.pdf

Tabulka č. 4

	Česká republika	Francie
ústavní úprava otázek, o nichž lze hlasovat v místním referendu	ano § 100 odst. 1 Ústavy ČR	ano čl. 72-1 francouzské ústavy
rozsah ústavní úpravy	pouze obecná úprava garantující právo občanů na samosprávu	detailnější úprava, lze konat o otázkách spadajících do samosprávné působnosti
zákonná úprava otázek, o nichž lze hlasovat v místním referendu	ano ZMR	ano CGCT
rozsah zákonné úpravy	záležitosti v samosprávné působnosti obcí nebo statutárních měst	záležitosti v samosprávné působnosti zastupitelstev obcí nebo starosty
věcná omezení	ano – stanovená přímo zákonem (v § 7 zákona o místním referendu)	ano – z návrhu starosty nelze konat o individuálních aktech a otázka nesmí být v rozporu s právními předpisy
místní referendum na stejné téma	pouze jednou za dva roky	pouze jednou za rok
forma otázek	„ano“ nebo „ne“, jednoznačně položená otázka	„ano“ nebo „ne“, jednoznačnost, srozumitelnost

Zdroj: vlastní průzkum

5 Kdy se může konat místní referendum, jeho platnost, závaznost a konzultativní povaha

5.1 Česká republika

V České republice nejsou zavedena výrazná omezení doby konání místního referenda. Běžně hlasování podle § 5 odst. 1 ZMR probíhá v jednom dni. Existuje ale výjimka v případě, kdy doba konání referenda vychází shodně s dobou konání voleb do zastupitelstev obcí, zastupitelstev krajů, Poslanecké sněmovny, Senátu, Evropského Parlamentu a prezidenta republiky. Hlasování se pak koná ve stejnou dobu jako zmiňované volby. V. Šimíček k této problematice uvádí, že konání místního referenda ve stejném termínu s volbami je jakýsi favorizovaný přístup, který s sebou nese nejenom klady, ale i zápory, např. volby mají proběhnout za delší časový úsek, což může způsobit, že otázka projednávaná v místním referendu už nebude aktuální.⁸⁶

Jelikož se volby dle volebních zákonů konají ve dvou dnech, zákonodárci zavedli, že pokud se místní referendum koná společně s volbami, prodlouží se doba hlasování také na dva dny.⁸⁷ Dle F. Rigela toto ustanovení v praxi činilo problémy a existovalo více způsobů, jak si jej vyložit. Judikatura však tuto skutečnost již vyřešila, např. Krajský soud v Praze ve svém usnesení ze dne 30. 7. 2010, sp. zn. 44 A 62/2010 stanovil termín konání voleb shodně s obecními volbami – ve dvou dnech.⁸⁸ Speciálním případem je uspořádání místního referenda v době, kdy je vyhlášen nouzový stav nebo válečný stav, za těchto okolností se přerušuje běh lhůt, místní referendum se nekoná a musí být stanoveno nové datum konání nejpozději do 90 dnů od skončení nouzového nebo válečného stavu. Pokud se ale volby i v této situaci konají, koná se také místní referendum.⁸⁹

Místní referendum je platné, pokud se hlasování zúčastnilo alespoň 35 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob. Pro závaznost musí být splněna další podmínka. Nadpoloviční většina oprávněných osob, které se hlasování zúčastnily, a zároveň alespoň 25 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob se vyslovila pro návrh.⁹⁰ Výjimečná jsou místní referenda, v nichž se rozhoduje o oddělení části obce, sloučení

⁸⁶ ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Přímá demokracie*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2016, 215 s.

⁸⁷ § 5 odst. 1 zákona o místním referendu

⁸⁸ RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2011, s. 50-53.

⁸⁹ K tomu § 5 odst. 2 a 3 zákona o místním referendu

⁹⁰ K tomu § 48 odst. 1 a 2 zákona o místním referendu

obcí nebo připojení obce k obci jiné. Pro přijetí rozhodnutí se musí vyjádřit min. 50 % oprávněných osob zapsaných v seznamu oprávněných osob.⁹¹

V návaznosti na platnost a účinnost je příhodné zmínit, že J. Břeň ve svém textu píše o dvou druhích místní referend. Místní referenda, v nichž zastupitelstvo obce rozhoduje s konečnou platností a zároveň o tématu spadajícím do její samosprávné působnosti, se nazývají ratifikační.⁹² Jako příklad uvádí situaci, kdy o prodeji obecní nemovitosti bude rozhodnuto v rámci místního referenda místo běžného postupu, kdy ve věci rozhoduje zastupitelstvo obce. Poté hovoří o institutu tzv. konzultativního referenda, kdy se obec v rámci své samosprávné působnosti jako dotčený subjekt může vyjádřit k otázkám, o kterých sama nerozhoduje, např. výstavba elektráren (jaderných, větrných...)⁹³

Ač institut konzultativních referend není v zákonech explicitně upraven, řeší jej judikatura. Nejvyšší správní soud se k němu ve svém rozsudku z 13. 11. 2019 vyjádřil následovně: „*Pro konzultativní místní referendum, resp. pro konzultativní otázku v místním referendu položenou, je charakteristické, že oprávněné osoby hlasují o tom, jaký postoj k předmětné problematice obec (statutární město) zaujme. Výsledek hlasování je pak nutno interpretovat tak, že obec (statutární město) je vázána prosazováním názoru občanů vysloveného v platném a závazném místním referendu.*“⁹⁴ Je tedy možné uspořádat konzultativní místní referendum, které je stejně závazné jako ratifikační.⁹⁵ Závaznost však platí pouze pro orgány obce, i když nemají pravomoc o věci rozhodnout, v souladu s výsledkem vydají ve věci alespoň stanovisko. Pro orgány, které mohou o věci rozhodnout a kterým je referendum určeno, má pouze doporučující povahu, výsledkem tedy nejsou vázány.⁹⁶ Nezávazný výsledek sice nelze vymáhat, ale je pravděpodobnější, že se občanům podaří prosadit své zájmy. Kromě judikatury je na konzultativní místní referendum myšleno v § 13 odst. 1 zákona o obcích, podle kterého mají orgány státu a kraje povinnost projednat s obcí záležitosti týkající se její působnosti.⁹⁷

⁹¹ K tomu § 48 odst. 3 zákona o místním referendu

⁹² VEDRAL, Josef. K novému zákonu o místním referendu. *Právní zpravodaj*, 2004, č. 3, s. 11.

⁹³ BŘEŇ, Jan. *Základní charakteristika veřejné správy*. 2. vydání. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2014. 83 s.

⁹⁴ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 11. 2019, sp.zn. Ars 1/2019-38. Konzultativní místní referendum. Přípustnost konání místního referenda.

⁹⁵ VEDRAL, Josef. Zákon o místním referendu. *Obec a finance*, 2004, č. 1, s. 40. „*I platné konzultativní referendum je pochopitelně pro orgány obce závazné (§ 49).*“

⁹⁶ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o místním referendu. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 29.

⁹⁷ K tomu srov. čl. 4 odst. 6 Evropské Charty místní samosprávy: „*S místními společenstvími, pokud to lze, se včas a vhodným způsobem konzultují otázky plánování a rozhodování ve všech věcech, které se jich přímo dotýkají.*“

5.2 Francie

Ve Francii je značně omezeno, kdy obec nebo jiný ÚSC může uspořádat místní referendum. Podle článku LO1112-6 CGCT obec nesmí místní referendum uspořádat:

- 1) od prvního dne šestého měsíce přecházejícího měsíce, během něhož probíhají volby do zastupitelstva obce,
- 2) v průběhu volební kampaně, nebo v den voleb.

Žádný územní orgán nesmí organizovat místní referendum během volební kampaně nebo ve dnech stanovených pro:

- a) volby do zastupitelstva ÚSC,
- b) volby členů Národního shromáždění,
- c) volby senátorů,
- d) volby poslanců do Evropského parlamentu,
- e) volby prezidenta republiky,
- f) referendum, o kterém rozhoduje prezident republiky (celostátní referendum).⁹⁸

Ve zkratce referendum nesmí být uspořádáno v období šesti měsíců před volbami do zastupitelstva ÚSC, v průběhu volební kampaně, nemůže se konat ve stejný den jako jiné místní, celostátní nebo evropské volby nebo celostátní referendum.⁹⁹ Článek LO112-3 obsahuje další omezení, podle kterého se místní referendum nesmí konat dříve než dva měsíce po tom, co prefekt od starosty obdržel usnesení zastupitelstva obce o organizaci, dnu hlasování a dalších záležitostech. V neposlední řadě místní referendum na stejné téma nesmí být opakovaně uspořádáno v období kratším než jeden rok.

Ve Francii je projekt předložený v místním referendu přijat, pokud se hlasování zúčastnilo alespoň 50 % zapsaných voličů a pokud získá 50 % odevzdaných hlasů.¹⁰⁰ Pokud jsou splněny obě uvedené podmínky, je referendum platné a závazné, jinak má pouze doporučující charakter. Referendum je považováno za neplatné, pokud se ho nezúčastnil dostatečný počet zapsaných voličů, pokud se konalo spolu s volbami¹⁰¹ a také pokud došlo k rozpuštění zastupitelstva obce, které o něm rozhodlo, odstoupení všech jeho členů nebo definitivnímu zrušení jejich voleb.¹⁰²

Kromě místního referenda je ve Francii zákonem upravený i další institut spoluúčasti občanů na rozhodování na úrovni místní samosprávy (francouzsky *procédures participatives*

⁹⁸ K tomu článek LO1112-6 CGCT

⁹⁹ En quoi consiste le référendum local? [online] Vie publique, 11. května 2021. [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://www.vie-publique.fr/fiches/20178-en-quoi-consiste-le-referendum-local>

¹⁰⁰ K tomu článek LO1112-7 CGCT

¹⁰¹ viz předchozí odstavec

¹⁰² K tomu článek LO112-6 CGCT

locales“), tzv. místní konzultace. Zákonem o usměrňování a plánování vývoje území ze 4. ledna 1995 byla do francouzské právní úpravy zařazena možnost konzultovat s voliči obcí rozhodnutí, která orgány obce hodlají přijmout k řešení svých záležitostí.¹⁰³ Proběhlé konzultace se týkaly např. návrhu rozšíření aerodromu otevřeného veřejné letecké dopravě (rozsudek Správního odvolacího soudu v Lyonu z 6. března 1997)¹⁰⁴, anebo vhodnosti návrhu dálnice, která by měla vést přes území obce (rozsudek Správní rady z 16. prosince 1994).¹⁰⁵ Voliči obce mohou požádat zastupitelstvo obce o zorganizování konzultace týkající se územního plánu.¹⁰⁶ Zastupitelstvo obce musí žádosti právně vyhovět.¹⁰⁷

Místní konzultace je specifická tím, že ji lze vyvolat z občanské iniciativy. V obci stačí, aby jedna pětina voličů zapsaných v seznamu voličů požádala, aby se na pořad jednání zastupitelstva obce zařadilo uspořádání konzultace o záležitosti spadající do jeho působnosti (v jiných ÚSC jedna desetina voličů). U stejného orgánu mohou voliči žádost podepsat pouze jednou ročně. O uspořádání následně rozhoduje v případě obce její zastupitelstvo.¹⁰⁸ Dle M. Lombarda je možné, aby konzultace byla organizována formou jedné otázky vyplývající z pravomoci starosty i z pravomoci zastupitelstva, zákon totiž uvádí relativně širokou interpretaci otázek, o nichž lze konat konzultaci – „věc v pravomoci obce“.¹⁰⁹

Forma konzultace je v podstatě shodná s formou místního referenda, avšak výsledkem je pouze přijetí stanoviska, nikoliv rozhodnutí. Je povinností obce rozhodnout o zásadách a postupech organizace, dni konání, stejně tak i svolat voliče.¹¹⁰ Shodný je i proces, kdy prefekt posuzuje případnou nezákonnost návrhu. Konzultace se nesmí týkat projektů národního zájmu, v opačném případě to vede k její nezákonnosti.¹¹¹

5.3 Srovnání

Tato podkapitola obsahuje srovnání doby, kdy se může a nesmí konat místní referendum, rozdíly v platnosti a závaznosti v právních úpravách jednotlivých zemí a pojetí konzultativní formy referenda. Místní referendum ve Francii je značně časově omezeno, což podpírá dříve zmíněnou tezi, že francouzská právní úprava místního referenda je přísnější. Zatímco v **České republice** je možné, ne-li preferované, aby se konalo společně s volbami,

¹⁰³ K tomu článek LO1112-15 CGCT

¹⁰⁴ CAA Lyon, 6 mars 1997 Cne de Mandelieu-La Napoule, LPA juill. 1997, p. 13, note Lopez

¹⁰⁵ CE 16 déc. 1994, Cne d'Avrillé, Lebon 558

¹⁰⁶ K tomu článek LO2124-3 CGCT

¹⁰⁷ Ta Rennes, 7. srpna a 11. září 2003, Assoc. de defense du site de Lancieux et de la baie de beaussais, Dr. Adm. 2004, n°3, pozn. X. Braud, CE 1. prosince 2003, Cne de Lnacieux, žádost n°259684)

¹⁰⁸ LO1112-16 CGCT

¹⁰⁹ LOMBARD, M. DUMONT G., SIRINELLI, J. *Droit administratif*. Dalloz. 12. vydání. Paříž, 2017, s. 170-174

¹¹⁰ K tomu článek LO1112-17 CGCT

¹¹¹ LOMBARD, M. DUMONT G., SIRINELLI, J. *Droit administratif*. Dalloz. 12. vydání. Paříž, 2017, s. 170-174

ve **Francii** je to striktně zakázáno. **Česká** právní úprava omezuje pouze pořádání místního referenda v době, kdy je vyhlášen nouzový nebo válečný stav. Podle **francouzské** právní úpravy nesmí být místní referendum uspořádáno v období šesti měsíců před volbami do zastupitelstva obce (nebo jiného ÚSC), v průběhu volební kampaně, nebo v den voleb – místních, celostátních, evropských, prezidentských. Není možné jej uspořádat ani během volební kampaně nebo ve dnech, kdy má proběhnout referendum, o kterém rozhoduje prezident republiky, tj. celostátní referendum.¹¹² Zmínka o celostátním referendu značí, že celostátní referendum má ve Francii silné postavení, takové ustanovení v českém ZMR není.

V **českém** právním řádu je místní referendum platné, pokud se ho zúčastnilo alespoň 35 % oprávněných voličů, ve **francouzském** je potřeba, aby se ho zúčastnilo alespoň 50 %. Dosáhnout platnosti referenda je tedy ve Francii o poznání složitější. Trochu jiná situace je ale v záležitosti závaznosti. V **České republice** je závazné, pokud se pro návrh vyslovilo více než 50 % oprávněných osob, které v místním referendu svůj hlas odevzdaly, a zároveň 25 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob. Existuje zde tedy dvojí ochrana. Ve **Francii** je pro závaznost potřeba, aby polovina odevzdaných hlasů byla pro návrh. Shrnutí ve Francii je potřeba 50 % odevzdaných hlasů pro návrh, zatímco v České republice musí být pro více než 50 % odevzdaných hlasů, doplněno o to, že pro musí být alespoň 25 % osob zapsaných v seznamech oprávněných.¹¹³ Obecně vzato je úprava platnosti a závaznosti místního referenda přísnější ve Francii. Je nejen složitější, aby bylo referendum platné, ale 50 % hranice k závaznosti také není jednoduché dosáhnout.

Mimo ratifikační místní referendum v České republice a místní referendum ve Francii jsou v obou právních řádech uzákoněny instituty, které občanům umožňují vyjádřit se k otázkám, o nichž není možné běžné místní referendum konat. V obou zemích mohou vycházet z lidové iniciativy, což je oproti francouzské úpravě místního referenda změna. V **České republice** je tímto institutem konzultativní místní referendum, na které odkazuje § 13 zákona o obcích a které umožňuje občanům se vyjádřit k otázkám, o kterých zastupitelstvo obce nerozhoduje (např. záležitosti v přenesené působnosti – výstavba jaderné elektrárny na území obce). Výsledky konzultativního místního referenda jsou pro orgán, který ho uspořádal, závazné. Ve **Francii** je tímto institutem tzv. místní konzultace.

V CGCT je místní konzultace samostatně upravena ve člancích LO1112-15 až LO1112-23, což je rozdíl oproti situaci v České republice, kde konzultativní místní referendum není

¹¹² K tomu článek LO1112-6 CGCT

¹¹³ viz 12. 5 Platnost a závaznost. BŘEŇ, Jan. *Základní charakteristika veřejné správy*. 2. vydání. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2014. 83 s.

zákonem výslovně upraveno.¹¹⁴ O uspořádání rozhoduje v obou zemích zastupitelstvo obce. Dá se předpokládat, že konzultativní místní referendum je v dalším postupu shodné s ratifikačním místním referendem. Stejně tak místní konzultace je s francouzským místním referendem shodná v postupu po tom, kdy zastupitelstvo obce rozhodne o uspořádání – usnesení předkládá prefektovi, který rozhoduje o případné nezákonnosti. Tento postup se tedy v jednotlivých zemích liší.

Co se týče otázek, kterých se mohou týkat, v **České republice** jde o otázky, o kterých obecní zastupitelstvo nemá pravomoc rozhodovat, ve **Francii** o otázkách, které jsou v pravomoci obce. Jde o významný rozdíl, který poukazuje na fakt, že ve Francii nelze konat místní referendum z iniciativy občanů a pokud tedy chtějí vyjádřit svůj názor k nějaké záležitosti v působnosti obce, musejí využít např. místní konzultace. Výsledkem místní konzultace je však pouze stanovisko, které zastupitelstvo obce vydá, nezavazuje jej vydat ve věci rozhodnutí. V České republice je sice konzultativní místní referendum dle judikatury i dle zákonné právní úpravy závazné, ale nemá právní účinky jako běžné ratifikační místní referendum, místo rozhodnutí je totiž výsledkem také stanovisko.

¹¹⁴ až v judikatuře nebo obecně v zákoně o obcích

Tabulka č. 5

	Česká republika	Francie
časová omezení	může se konat zároveň s volbami, nemůže se konat v době, kdy je vyhlášen nouzový nebo válečný stav	nemůže se konat: v období šesti měsíců před volbami do zastupitelstva ÚSC, v průběhu volební kampaně, ve stejný den jako jiné místní, celostátní, evropské volby nebo celostátní referendum
úprava platnosti a závaznosti	méně přísná	přísná
platnost	zúčastnilo se alespoň 35 % oprávněných voličů	zúčastnilo se alespoň 50 % oprávněných voličů
závaznost	pro se vyslovalo: více než 50 % oprávněných voličů, kteří hlas odevzdali, a zároveň 25 % oprávněných voličů zapsaných v seznamu oprávněných voličů	pro se vyslovalo: 50 % oprávněných voličů, kteří odevzdali svůj hlas
konzultativní forma (dále jen „KF“)	konzultativní místní referendum	místní konzultace
zákonná právní úprava KF	zákon o obcích, judikatura	CGCT
o uspořádání rozhoduje KF	zastupitelstvo obce	zastupitelstvo obce
postup po rozhodnutí o uspořádání KF	stejný jako u místních referend v České republice	stejný jako u místních referend ve Francii
otázky, o nichž se může KF konat	v pravomoci zastupitelstva obce	jsou tzv. „v pravomoci obce“
výsledek KF	stanovisko	stanovisko

Zdroj: vlastní průzkum

Závěr

Pro tuto bakalářskou práci jsem si vybrala téma „místní referendum v České republice a ve Francii“. Hlavním cílem práce bylo porovnat, v čem se liší průběh místního referenda v jednotlivých zemích. Kvůli omezenému rozsahu jsem se věnovala pouze právní úpravě místního referenda, dále tomu, kdo jej může navrhopvat a vyhlášovat, o jakých otázkách se může konat, kdy se může konat a jak je upravena platnost a závaznost. V poslední kapitole je porovnána také problematika konzultativního referenda a místní konzultace, které jsem jako instituty konzultativní povahy blízké místnímu referendu nemohla vynechat.

V jednotlivých kapitolách jsem zpracovávala odpovědi na výzkumné otázky položené v úvodu této práce. Hlavní z nich zněla: „V čem se liší průběh místního referenda v České republice a ve Francii?“ Odpověď na tuto otázku je v podstatě obsažena v jednotlivých kapitolách, ve kterých jsou vedlejší výzkumné otázky rozebírány. Shrnula bych to tak, že místní referendum se aspoň trochu liší v každém rozebíraném aspektu, ale je zde i řada shod.

První dílčí výzkumnou otázkou je: „V čem se liší a v čem se shoduje právní úprava místního referenda v České republice a ve Francii?“ Ústavní úprava se liší v tom, že ve francouzské ústavě je explicitně zakotveno právo na místní referendum, zatímco v české ústavě takovéto ustanovení není a prozatím se ani nepředpokládá. Naopak se shoduje ve faktu, že alespoň právo občanů na samosprávu je obsaženo v obou ústavách. Zákonná úprava se liší v míře přísnosti, francouzská úprava je oproti té české přísnější. Shodná je v tom, že v obou zemích je úprava podrobná a zakotvená v zákonech o místních referendech (ZMR a CGCT). Obě země jsou členy Evropské unie, takže se ně vztahuje stejná mezinárodní úprava.

Druhá dílčí výzkumná otázka zní: „Jak se v jednotlivých zemích liší, kdo může navrhopvat místní referendum?“ V České republice může místní referendum navrhnout zastupitelstvo obce, tzv. cesta shora, anebo přípravný výbor po řádné podpisové akci, tzv. cesta zdola. Rozdílné je, že ve Francii nelze místní referendum vyvolat z lidové iniciativy, jako je tomu v České republice. Ve Francii jej má pravomoc navrhnout pouze zastupitelstvo obce, nebo starosta, případně místostarosta. Úprava se tak shoduje v tom, že v obou zemích jej může navrhnout zastupitelstvo obce. Na tuto otázku se dále váže problematika vyhlásování místního referenda, kterou má v obou zemích shodně na starost zastupitelstvo obce, a dále proces následující po podání návrhu. Ve Francii se musí zastupitelstvo obce rozhodnout formou usnesení o organizaci, době konání místního referenda a dalších organizačních záležitostech, což v České republice sice do jisté míry také, ale ne formou samostatného usnesení. Rozlišný je také postup, kdy ve Francii má zastupitelstvo obce povinnost předat usnesení o organizaci tzv. prefektovi, který pokud uzná, že usnesení je nezákonné, předá jej správnímu soudu

k přezkoumání. V České republice se pouze návrh podaný přípravným výborem předá např. obecnímu úřadu a ten posoudí, jestli je návrh bezvadný. Pokud najde nějaké vady a navrhovatel s tím nesouhlasí, může se domáhat soudní ochrany. Ochrana soudy je teda do jisté míry zakotvena v obou úpravách místního referenda.

Třetí výzkumná otázka zkoumá: „Jaký je rozdíl v otázkách, o nichž se může v jednotlivých zemích konat místní referendum?“ V obou zemích je na ústavní úrovni upraveno, o jakých otázkách lze konat místní referendum, rozdíl je v tom, že francouzská ústavní úprava explicitně hovoří o otázkách v místním referendu, zatímco česká ústavní úprava pouze obecně upravuje garanci práva občanů na samosprávu. O zákonné úpravě ve Francii, se v této oblasti dá hovořit jako o přesnější, podle ní lze podrobit schválení v místním referendu návrhy rozhodnutí, nebo aktů, které spadají do samosprávné působnosti zastupitelstev obcí a návrhy aktů, které vykonává starosta obce jménem zastupitelstva obce. Česká zákonná úprava pouze říká, že v místním referendu je možné rozhodovat o věcech, které patří do samosprávné působnosti obce nebo statutárního města. Úprava v obou zemích vychází ze zákonů o místním referendu, avšak v České republice ji doplňuje zákon o obcích. Další rozdíl spočívá v tom, že český zákon o místním referendu věnoval paragraf otázkám, o nichž se místní referendum konat nesmí, konkrétně jde o otázky spadající do samosprávné působnosti obce, které zákonodárci výslovně vyjmuli. Ve Francii se může místní referendum konat téměř o všech otázkách spadajících do samosprávné působnosti výše zmiňovaných orgánů. Alespoň částečně shodnými omezeními v obou úpravách je zákaz referenda na stejné téma po určitou dobu a zákaz konat jej o protiprávních otázkách. Forma otázek je v obou zemích upravena v podstatě shodně, musí být položeny jednoznačně a tak, aby se na ně dalo odpovědět „ano“ nebo „ne“.

Čtvrtá výzkumná otázka zní: „Jak se v jednotlivých zemích liší doba, kdy se může konat místní referendum?“ Ve Francii je značně omezeno, kdy se může místní referendum konat, např. společně s volbami – místními, celostátními, evropskými, prezidentskými, v období šesti měsíců před volbami do zastupitelstva, v průběhu volební kampaně nebo celostátního referenda. Česká republika je oproti této přísné úpravě benevolentnější, upřednostňuje konání místního referenda společně s volbami a místní referendum výslovně zakazuje konat pouze v nouzovém nebo válečném stavu.

Poslední pátou výzkumnou otázkou je: „V čem se liší platnost a závaznost místního referenda v České republice a ve Francii?“ Při zkoumání této otázky jsem znovu dospěla k tomu, že francouzská úprava je přísnější, musí se zúčastnit alespoň 50 % oprávněných voličů, aby bylo platné. V České republice je potřeba pouze 35 % oprávněných voličů. Co se závaznosti týče má česká právní úprava tzv. dvojí ochranu, pro se musí vyslovit více než 50 % oprávněných

osob, které se hlasování zúčastnily, a zároveň to musí být alespoň 25 % osob zapsaných v seznamech oprávněných voličů. Ve Francii k závaznosti stačí, aby byla pro návrh polovina odevzdaných hlasů. Avšak v konečném důsledku je dle mého názoru stále náročnější, aby byl návrh přijat ve francouzském místním referendu.

Shrnuto v problematice místního referenda v České republice a ve Francii je možné najít spoustu rozlišností, ale také shod. Dle mého názoru, který jsem si vytvořila během zpracování této práce, je uspořádat místní referendum, jehož výsledkem by bylo přijetí návrhu, složitější ve Francii. Tímto je tedy potvrzena má původní hypotéza zmíněná v úvodu, která předpokládala, že francouzská úprava je přísnější (přísnější = obsahuje více omezení). Vzhledem k omezenému rozsahu práce jsem však nebyla schopná pojmout i důvody, které k úpravě vedly, natož všechny části, které se pojí k místnímu referendu, např. kampaň, konkrétní průběh hlasování. Proto souhlasím i s další tezí uvedenou v úvodu, podle které by si toto téma zasloužilo rozpracování minimálně v diplomové práci.

Použité prameny v českém jazyce

Monografie

BŘEŇ, Jan. *Základní charakteristika veřejné správy*. 2. vydání. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2014. 83 s.

HOLUB, Josef, LYER, Stanislav. *Stručný etymologický slovník jazyka českého se zvláštním zřetelem k slovům kulturním a cizím*. 3. vydání Praha: SPN, 1982, 413 s.

KOPECKÝ, Martin. *Správní právo – obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 539 s.

PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2011, 182 s.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. Praha: C. H. Beck, 2009, 1481 s.

RIGEL, Filip. *Místní referendum v evropském kontextu*. In *Interakce českého a evropského práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 295-318.

SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 512 s.

ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Přímá demokracie*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2016, 215 s.

ŠPOK, Radomír. *Místní referenda v České republice a ve vybraných zemích Evropské unie*. Praha: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2006, 94 s.

Komentáře

KOPECKÝ, Martin. *Zákon o místní referendu. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 230 s.

KOPECKÝ Martin a kol. *Zákon o obcích. Komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 376 s.

RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2011, 288 s.

Odborné články

VEDRAL, Josef. *Zákon o místním referendu*. *Obec a finance*, 2004, č. 1, s. 40.

VEDRAL, Josef. K novému zákonu o místním referendu. *Právní zpravodaj*, 2004, č. 3, s. 11.

RIGEL, Filip. Ústavní a mezinárodněprávní východiska místního referenda. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2007, č. 15, s. 312.

Právní předpisy

Sdělení č. 181/1999 Sb., o přijetí Evropské charty místní samosprávy, ve znění sdělení č. 369/1999 Sb.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Ústavní zákon č. 3/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavních zákonů č. 162/1998 Sb. a č. 295/2021 Sb.

Ústavní zákon č. 294/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracuje volební období národních výborů

Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky

Zákon č. 298/1992 o volbách do zastupitelstev v obcích a o místním referendu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. II. ÚS 706/04

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. Ars 1/2019-38

Sbírka Nejvyššího správního soudu, sp. zn. Ars 2/2017-60

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 4. 2005, sp. zn. 58 Ca 23/2005-41

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2013 sp. zn. 50 A 1/2013-115

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 30. 7. 2010, sp. zn. 44 A 62/2010

Internetové zdroje

ELIÁŠEK, Martin. *K přípustnosti otázky v místním referendu* [online]. Právní prostor, 2018. [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/judikatura/ostatni/k-pripustnosti-otazky-v-mistnim-referendu>

JANŠOVÁ Marie. *Evropská charta místní samosprávy* [online]. epravo.cz, 16. září 2001. [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-charta-mistni-samospravy-13600.html>

ATLAS consulting spol. s r. o. *Stanovisko SMS ČR k dotazu obce ve věci referenda* [online databáze]. Právní poradna Sdružení místních samospráv ČR, 2013. [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://app.codexis.cz/doc/LT/112939>

Další zdroje

NOVÁČKOVÁ, Petra. *Místní referendum* [online]. Brno, 2007 [cit. 12. března 2022]. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, právnická fakulta. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/44514/pravf_r/MISTNI_REFERENDUM.pdf

SVOBODA, Marius. *Místní referendum v evropském prostoru* [online]. Brno, 2020, [cit. 12. března 2022]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, právnická fakulta. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/122168/120374783.pdf?sequence=1>

POTĚŠIL, Lukáš. *Individuální správní akty* [online]. Brno, 2011 [cit. 12. března 2022]. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/nm4in/>

Použité prameny ve francouzském jazyce

Monografie a odborné články

DEVOLVÉ, Pierre. *Le référendum local*. RFDA, 2014. s. 17

LOMBARD, M. DUMONT G., SIRINELLI, J. *Droit administratif*. Dalloz. 12. vydání. Paříž, 2017, s. 170-174.

PRÉMAT, Christophe. Les effets de l'institutionnalisation du référendum local en France et en Allemagne [online]. *Revue française de science politique*. 2008/2 (Vol. 58), s. 257-283. [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://www.cairn.info/revue-francaise-de-science-politique-2008-2-page-257.htm>

Právní předpisy

Code général des collectivités territoriales. [online] [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006070633/>

Constitution du 4 octobre 1958

Loi n° 92-125 du 6 février 1992 [online] [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006078688>

Loi n° 95-115 du 4 février 1995 [online] [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGITEXT000006078688/>

Loi organique n° 2003-705 du 1 août 2003 [online] [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000428976/>

Judikatura

Rozsudek Správního odvolacího soudu v Lyonu z 6. března 1997 (CAA Lyon, 6 mars 1997 Cne de Mandelieu-La Napoule, LPA juill. 1997, p. 13, note Lopez)

Rozsudek Správní rady z 16. prosince 1994 (CE 16 déc. 1994, Cne d'Avrillé, Lebon 558)

Správní soud Limoges z 25. září 2006, Mme Floret, M. Carlier c/Cne de Corzant, AJDA 2007, 85, pozn. M. Verpeaux, ve věci demoličního povolení

Správní soud Rennes ze 7. srpna a 11. září 2003, Assoc, de defense du site de Lancieux et de la baie de beaussais, Dr. Adm. 2004, n°3, pozn. X. Braud, CE 1. prosince 2003, Cne de Lnacieux, žádost n°259684)

Internetové zdroje

14ème législature, Question N° 15424 [online]. questions.assemblee-nationale.fr, 1. dubna 2014. [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://questions.assemblee-nationale.fr/q14/14-15424QE.htm>

Le référendum local [online]. edile.fr, 25. listopadu 2011. [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://edile.fr/le-referendum-local/>

En quoi consiste le référendum local? [online] Vie publique, 11. května 2021. [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://www.vie-publique.fr/fiches/20178-en-quoi-consiste-le-referendum-local>

Fiche de synthèse n°11: L'organisation territoriale de la France [online]. Assemblée nationale. [cit. 12. března 2022] Dostupné z: <https://www2.assemblee-nationale.fr/decouvrir-l-assemblee/role-et-pouvoirs-de-l-assemblee-nationale/les-institutions-francaises-generalites/l-organisation-territoriale-de-la-france>

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 16.22.

Tabulka č. 2: vlastní průzkum

Tabulka č. 3: vlastní průzkum

Tabulka č. 4: vlastní průzkum

Tabulka č. 5: vlastní průzkum

Shrnutí

Téma mé bakalářské práce je „místní referendum v České republice a ve Francii“. Hlavním cílem práce je srovnat vybrané instituty místního referenda v České republice a ve Francii. Práce je rozdělena na 5 kapitol, které se dále člení na podkapitoly. V první kapitole se zabývám přímou demokracií, územní samosprávou a zasazením místního referenda do kontextu zmíněných institutů. Druhá kapitola je věnována právní úpravě místního referenda v České republice a ve Francii. Třetí kapitola obsahuje proces vyhlášení místního referenda. Čtvrtá kapitola se věnuje otázkám projednávaným v místním referendu. Náplní poslední kapitoly je platnost a závaznost místního referenda a doba, kdy se může konat v jednotlivých zemích.

Abstract

The topic of my bachelor thesis is „local referendum in the Czech Republic and France“. The main aim of the thesis is to compare selected institutions of local referendum in the Czech Republic and France. This bachelor thesis is divided into five chapters, which are further divided into subsections. In the first chapter I deal with direct democracy and local self-government and placing the local referendum in the context of these institutitons. The second chapter is devoted to the legal regulation of local referendums in the Czech republic and France. The third chapter contains the process of announcing a local referendum. The fourth chapter deals with questions discussed in the local referendum. The last chapter covers the validity and binding force of the local referendum and the time, when it can be held in each country.

Klíčová slova

místní referendum, místní referendum v České republice, místní referendum ve Francii, přímá demokracie, zákon o místním referendu, územní samospráva

Keywords

local referendum, local referendum in the Czech Republic, local referendum in France, direct democracy, local referendum law, self-government municipality